

АЛЈАСКА

ПРЕВОД: ЕЛИ ПУЈОВСКА

Ана Волц

За Фабелче

СВЕН

Еве го планот за денес: во првите пет часа да направам нешто толку брилијантно, така што уште веднаш да ме дознае целото училиште. Мора да ме запознаат пред да слушнат за мене.

Немам претстава како ќе го направам тоа. Секако дека не сакам уште првиот ден да ме избркаат од училиште. Но мора да биде нешто големо.

Ако не направам ништо, за една недела ќе бидам *ку-џиро* момче од 16. Момчето кое секој ден татко му го носи, а мајка му го зема од училиште. Кое никогаш не смее да биде само. Момчето со часовникот што му свири на секои неколку часа, затоа што треба да испие некакви лекови.

Нема да го дозволам тоа.

ПАРКЕР

Со велосипедот летам по улиците, бидејќи денес сите семафори се зелени. Како светот да сака да ми каже: *види, ја не сум ѿолку лош!*

Годинава сум во класот 16 со уште дваесет и седум деца и речиси со сите веќе се запознав. Едно момче беше болно за време на првиот, воведен час тоа попладне во јуни. Замислете – тоа сè уште никого не познава. Мило ми е што не можам да се сетам какво е чувството кога ќе се родиш. Едноставно лежиш, сосем гол во свет полн со странци. Со непознати лица, раце и нечии влакна во носот. Можеби затоа бебињата толку гласно врескаат.

Само уште една долга улица и ќе пристигнам. Дишењето ми е забрзано, а црниот фустан ми се вее на ветрот. Додека поминувам со велосипедот покрај еден човек со куче, за миг ги затворам очите. Трае помалку од една секунда, но сепак ми е доволно за да си ја замислам Алјаска пред себе. Ми недостасува веќе четири месеци, така што преку ден е речиси нормално што чувствувам како да ја нема. Навикната сум на дупката во облик на куче во нашата куќа. Знам дека повеќе не морам да внимавам на вратата, сите ќебиња со бели влакна веќе одамна се испрани.

Но навечер ја сонувам. Понекогаш е повредена и јас трчам по темни улици до силно осветлена ветеринарна болница, висока осумдесет и седум ката. А понекогаш – а ова е уште полошо – таа е едноставно тука.

Лежи до мене на каучот, а јас ѝ ги галам меките мустаќи на муцката. Спокојно, затоа што знам дека тука уште илјада пати ќе седиме.

А потоа, се будам и чувствувам празнина.

Не ги слушам советите за прва година средно на интернет. Планирам едноставно да го прескокнам пубертетот. Зошто да го украсувам својот ранец со светкави цвеќиња? И кој тоа одлучува дека кутиите за сендвичи се глупави, а кесите за сендвич се кул? На веб-страниците има цели списоци со совети, а потоа на крајот, секогаш велат: *Но штио и да ѝравиѝе, секогаш бидеѝе свои.*

Па, не е дека имав намера да се преправам дека сум леопард или балон со топол воздух. Секако дека не. Но *бидеѝе свои?* Дали тоа им го кажуваат на силеѝиите, лажговците и мачителите на животни? На сите што се во затвор и на сите што сè уште не се затворени? *Еј, арамии! Зајамеѝеѝе дека најважно е да бидеѝе свои!*

Ако некогаш треба да дадам совет, ќе речам: *Знаеш, можеби си само еден голем креѝен. Или кукавица. Па, во ѝој случај би било ѝодобро доколку бидеш некој друѝ.*

СВЕН

Татко ми ме остава пред портата. Сакав да застане на претходната улица, но тој одби.

Топло е за септември. Не носам палто, па секој може да ја види сината лента околу мојот рачен зглоб. Би требало да изгледа како модерна алка, но сепак сè уште се чувствувам како животно. Како изгубено животно што талка наоколу со телефонскиот број на својот сопственик.

Додека влегувам во училишната зграда, не размислувам за моите другари кои се сè уште на одмор. На другата страна од земјата се тргнува во училиште дури од следната недела. Сите тие наскоро ќе бидат втора година. А јас повторно почнувам во прва година.

Влегувам во училиштето и се преправам дека сум нормален.

Подот е црно-бел. Шкафчињата се зелени и жолти. Има вкупно деветстотини ученици, цело стадо. Гласна толпа со ранци кои во сè се удираат, се туркаат со тупаници, со зрели мозолчиња пред да пукнат, со мобилни телефони што вибрираат штом се поврзат на училишната интернет-мрежа.

Не се плашам.

Никогаш не се плашам.

Но застанувам за момент кога ги здогледувам цврстите бетонски скали, што водат до третиот кат.

Посакав да ја убијам мајка ми кога го започна разговорот со директорот во врска со скалите. А минатата недела, кога го добив мејлот со сите правила за мојот специјален клуч од лифтот, остатокот од денот го поминав трескајќи врати.

Но еве што е најлошото. Сега кога стојам овде – опкружен со сиот тој гол бетон и сите тие катови – сфаќам дека ми е мило.

Имам тринаесет, а не осумдесет години. А сепак, мило ми е што имам посебен клуч од лифтот.

Низ зградата одекнува училишното своно. Звучи како да гори целиот универзум.

И дури сега може да се види кој е нов. Бруцошите исплашено ги креваат погледите и го забрзуваат својот чекор, додека останатите продолжуваат да чекорат со истото, лежерно темпо.

Во рака го држам клучот од лифтот. Но каде е лифтот?

ПАРКЕР

Седиме во целосна тишина, гледајќи во наставникот по француски јазик, но сигурна сум дека сите се возбудени и чувствуваат срцебиене, исто како мене. Можеби девојката пред мене, со црни кадрици, ќе ми стане најдобра другарка. Можеби наскоро ќе се вљубам во момчето со пеги на лицето.

Сите деца од мојот поранешен клас одат во други училишта. Овде никој не ме познава, никој не знае што се случи летово. Ова е нов почеток, се убедувам. Можеби не се отвораат само семафорите за мене. Можеби светот и не е толку лош.

„*Bienvenue!* Добре дојдовте!“ извикува господин Гомес. Тој е облечен во карирана кошула со кратки ракави. Околу подлактицата му се обвива тетовиран змеј. „*J'espère que vous avez tous passé de bonnes vacances.* Се надевам дека сите добро се одморивте.“

Не се осмелувам да се помрднам од место. Зарем само јас не го разбираам ова? Зарем веќе имавме домашна задача за денес?

Во тој момент се отвора вратата од училницата.

На прагот стои момче со разбушавена руса коса и избледени фармерки. Веднаш знам дека ова е тој. Дваесет и осмиот ученик во 1б – момчето кое беше болно за време на првиот, воведен училиштен ден. И најбрзо што можам се обидувам сè одеднаш да забележам:

сини очи, нормална градба, сива маица, со фластер на брадата, малку повисок од мене и со валкани патики.

„*Alors!* Значи!“ извикува г. Гомес. „*Vous êtes en retard. Que s'est-il passé?* Доцниш. Зошто доцниш?“

„Ух“, вели момчето на прагот. Збунето го погледнува наставникот. „*Une baguette, s'il vous-plaît? Egen baḡeīī, ve молам?*“

Се чини како сите да сме шишиња со кока-кола, кои со часови биле тресени. А сега русокосото момче со едно движење ги одврти сите дваесет и седум капачиња. Сите истовремено прснуваме да се смееме. Во мојот стар тештер, како седумгодишно дете, напишав: *се изговара: ун баḡеīī сивуїле*. Тоа беа првите француски зборови што ги научив. Бев вчудовидена кога дебелиот француски пекар навистина ми даде еден багет.

Продолжуваме да се смееме и наеднаш веќе не сме посебни единки, туку клас.

„Се извинувам...“ вели момчето на прагот, кревајќи ги рамената. „Минатата година имав тројка по француски јазик. Јас сум Свен.“

Наставникот Гомес зема една белешка од своето биро. Неговите очи прелетуваат преку зборовите. „Свен Бикман?“

Момчето кимнува со главата.

„А-ха“, вели Гомес. „Добро...“ Се слуша претпазливост во неговиот глас. „Во ред Свен, седни.“

Потоа нè погледнува и без никаква трага на претпазливост во гласот ни вели: „Слушајте внимателно, 16! Како можете да научите француски ако ве ставиле во клас со нови деца? Токму така: не можете. Значи, прво ќе се запознаеме.“

Сите мораме да запишеме три смешни работи за себе. Две работи кои се вистинити. И една лага.

„*Par exemple...*“ вели Гомес. „Тоа значи на пример. Ќе ви кажам нешто за себе: сакам пржени скакулци, живеам

Алјаска

во куќарка на дрво и играл за фудбалскиот клуб *Јонџ ФК Твенџе*.“

Момчињата од последната клупа веднаш почнуваат да извикуваат дека тоа мора да е лагата, но тој одмавнува со главата.

„Денес јас сум единствениот кој не мора да ви открие која е лагата. Имате цела учебна година да дознаете. И сега на работа. Почнете да пишувате.“

Додека се слуша чкрапањето на пенкалата околу мене и за првпат се отвораат тетратките, јас зјапам во циновската црно-бела фотографија на сидот: Ајфеловата кула на дожд. Се обидувам да се сетам на некои смешни работи, но наместо тоа си ги замислувам филмовите кои воопшто не сакам да ги гледам. Тие се дефинитивно за публика која има над шеснаесет години, а сепак, веќе со недели ми се врткаат низ глава.

Така функционира тоа. Ставаат застрашувачки етикети на измислени работи како филмови и игри: *Предупредување! Насилство! Пцоси! Секс! Може да ѓредизвика сѓрав и анксиозносѓ!*

Но кога нешто навистина се случува во вистинскиот живот, никаде нема знак или етикета со предупредување. Криминалците не се придржуваат до правилникот за категоризација на возраст при емитување на аудиовизуелни програми.

По пет минути, на првата страница од тетратката има црни чкртаници, но и три реченици.

Тој што ќе дојде на ред, прво мора да си го каже името. Некои деца смислија работи што ме натераа да помислам: *Леле. Ако ѓоа е најчудноѓо нешѓо шѓо можеш да го смислиш, ѓоѓаш нависѓина имаш добар живоѓ.*

Синаѓа ми е омилена боја.

Иѓрам хокеј.

Леѓово бев во Шѓанија.

Дојдов јас на ред. Длабоко вдишувам. „Јас сум Паркер.“

Тоа е првото нешто што го кажав денес, по појадокот со моите браќа.

„Така ме викаат затоа што сум родена во парк. Пред две години во забавниот парк Ефтелинг, скришно ја расфрливме пепелта на мојата мртва баба. И можам со лаење да ја испеам *Џинџл белс*.“

Поминуваат неколку секунди пред некој да испушти звук. И тогаш шишињата од кока-кола повторно експлодираат. Сите почнуваат одеднаш да викаат. Дека не е дозволено да се расфрла пепел во Ефтелинг. Дека Паркер воопшто не е женско име. Дали сме ја испразниле урната во *Шумаџа* *ог бајкиџе* или на некоја друга атракција.

„Можеш со лаење да ја испееш *Џинџл белс*?“ Го слушам гласот на Свен. Тој ме погледнува. А неговите очи се сини како на сибирска хаска.

Кимнувам.

„Па ајде, направи го тоа!“ извикува тој.

Уште му немаше дојдено ред, па затоа не знам ништо за него. Ниту работи што се вистинити. Ниту лаги.

Погледнувам во тетратката и помислувам на Алјаска.

Минатиот Божиќ го гледавме видеото на Јутјуб како кучињата ја пеат *Џинџл белс можеби едно сѝоџаџи*. Првиот пат, само ми седеше неподвижна во мојот скут. Со ноктите зариени во моето бедро, со малото носе навалено на страна и со очињата како џамлии. Беше воодушевена што постои такво нешто: распеани кучиња. До шеснаесеттиот пат лаевме заедно со кучешкиот хор. По педесеттиот пат, Алјаска стоеше на своите дебелы шепа и цивкаше пред исклучениот компјутер, затоа што мислеше дека е време за уште еден концерт.

„Не се осмелуваш!“ извикува Свен.

Го погледнувам без да трепнам. Постојат илјада работи што не се осмелувам да ги направам.

Алјаска

Но ова не е едно од нив.

Ја кревам брадата затоа што така секогаш правевме со Алјаска. И почнувам.

СВЕН

Сериозно. Луѓево во градов се многу полуди отколку што мислев. Уште за време на првиот час, една девојка едноставно почнува да лае.

Нејзиното име е Паркер Монтејн. Слаба е и бледа, како штотуку да се вратила од патување на Северниот Пол. Само таа носи црна облека и не се смее.

Го крева малото носе и почнува толку реално да лае, што ми доаѓа итно да ја повикам службата за заштита на животните. Звучи како штотуку да голтнала куче. Живо куче.

Но среде песната, таа замолчува.

Погледнува наоколу и гледам како ѝ се вцрвенуваат образите. Па, јас мислев дека таа намерно го направи тоа. Дека ова е нејзиниот *џрик*. Но дури сега сфаќа дека изгледа како будала. Дека останатите не можат да престанат да се смеат.

„Ај сега *Елко, елко!*“ извикува Бенџамин.

„Или *Рудолф со црвениот нос*“, се надоврзува Сол. „Сигурен сум дека кучето ќе може тоа одлично да го испее.“

Од денес, па сè до крајот на нејзиниот живот, Паркер Монтејн ќе биде девојката која за појадок ставила куче

Алјаска

во житните снегулки со млеко и почнала да лае уште на првиот училиштен час.

За време на големиот одмор, Сол и Бенџамин ме прашуваат дали сакам да играм фудбал со нив, но јас само одмавнувам со главата.

Им велам дека сум професионален пливач кој се натпреварува во пливање. И дека никогаш со цело стадо не трчам по топка. Но скришно во себе се чувствувам исцрпено, иако е само пладне.

Глупави лекови.

Полека одам по ходникот и го јадам сендвичот од пченичен леб со авокадо.

Откако се преселивме, мајка ми е без работа. Сега прави само две работи: се грижи за мене и пече леб. Кисело тесто со ленено семе. Леб од урми со гоџи бобинки и чиа семе.

Но без разлика на суперхраната што ја подготвува, јас сум сè уште изрод.

Среде влезниот хол стои Паркер, кучката. Сосем сама.

Со црн фустан и бели нозе. Си одговара со подот од црно-бели плочки. Сериозно погледнува во секој прозорец и секоја врата, додека брои нешто на прстите.

И додека поминувам покрај неа, тивко ја потпевнувам *Џинџл белс*. Но престанувам во моментот кога го забележувам нејзиното лице.

„Мислиш дека е смешно?“ ме прашува жестоко.

Гледа право во мене. Очите ѝ се светлосиви порабени со црн раб. „Ти си виновен што почнав да пеам!“

„Така ли вие овде го нарекувате тоа?“ прашувам. „Жабата крека, овцата блее, а кучето пее?“

„Ти ме предизвика!“

Ги ставам рацете во џебовите.

„Кога имав девет години“, велем, „среде зима скокнав во каналот. Мајка ми подоцна ме праша зошто го направив тоа, а јас ѝ реков дека сум бил предизвикан. Таа мислеше дека тоа е крајно глупава причина да се удавам.“

„Па, така е“, вели Паркер.

Погледнува наоколу, низ просторијата со црно-бели плочки.

„Имам уште многу работа“, вели. Си заминува без да ме погледне.

Продолжувајќи понатаму по празниот ходник, ги стегам тупаниците. Ова ми е шансата.

Сите се надвор на сонце, а јас сум внатре. Дојде време за брилијантниот потег, за да дознае целото училиште кој сум јас.

Дали да го активирам противпожарниот аларм? Да се јавам во полиција за да пријавам сомнителен пакет? Да се качам на покривот?

Но останувам да стојам в место.

Мислам дека ја користам секоја мозочна клетка за да смислам некаков трик. Но одеднаш забележувам колку е тивко. Колку се празни ходниците. И дека сум сам.

Не можам да се сетам кога последен пат сум бил со сем сам. Без камера, без копче за аларм, без куче.

Не, никогаш.

Би требало да бидам пресреќен – конечно сум слободен! Конечно успеав да избегам од сета таа иритирачка загриженост. Од сите правила кои ми го отежнуваат животот.

Но воопшто не сум среќен.

Алјаска

Чувствувам како ме лазат ладни морници по вратот и
Господ знае што се случува во мојата глава во тој момент.
Одеднаш повеќе не ми е гајле дали ќе изведам некаков
трик или акробација – сакам само едно.

Да му се вратам на чопорот. Да не бидам повеќе сам.

ПАРКЕР

Шестиот час беше одреден за класен час.

Сите прозорци во училиницата се отворени. Над нашите глави лета една оса, додека од училишниот двор одекнуваат гласови на деца кои се веќе слободни. Свен Бикман повторно последен пристигнува. Не знам зошто тоа момче мора секој час да доцни. Бенџамин му чува место до себе, а Зива, девојката со црните кадрици, му се смешка.

Јас се преправам дека не постои.

Додека сите уште ги вадат своите тетратки и пенкала, јас набрзина го проверувам мобилниот. Веќе четирипати ѝ пишав на мајка ми и секој пат таа ми одговори во рок од пет минути, како што се договоривме. Скришно со прстот поминувам по екранот. На него сè уште стои фотографија од Алјаска.

Нашиот класен раководител се вика господин Хопенбрауерс и, дури и ако го броиме скелетот во училиницата по биологија, веројатно е најстариот во целото училиште.

Пред сто години и самиот учел тука и една од првите работи што ни ја кажува е дека подрумот под мултимедијалната библиотека е опседнат.

Другите деца драматично се стресуваат и се кикотат, но јас сериозно ја набљудувам мапата закачена на ѕидот.

Алјаска

„А сега“, вели наставникот Хопенбрауерс, „треба да ви ги кажам училишните правила. Особено во врска со употребата на мобилните телефони, постојат некои...“

Замолчува.

Во инаку тивката училницата некој почна да се смее. Но не на нормален начин, туку чудно и длабоко.

Звучи заканувачки. Како задишан дух.

„ХА-ХА-ХА-ХА-ХА...“

Чувствувам како ми се намовнуваат рацете додека се вртам да погледнам. Заедно со целиот клас.

Звукот доаѓа од устата на Свен. Од неговото тело – но тој повеќе не личи на себе. Очите му се превртени нагоре, а сега испушта чудни звуци како да шлапка со усните.

„Што му е?“ прашува Зива.

„Еј, другар...“ Бенџамин ја затресува раката на Свен, но не добива никаква реакција.

Устата на Свен се отвора и затвора. Зјапа во една точка. А од неговото грло излегува тој морничав звук.

„Ќе се јавам на Брза помош!“ Сол го вади мобилниот телефон.

„Нема потреба“, мирно вели Хопенбрауерс. „Сол, остави го телефонот. За неколку секунди Свен повторно ќе може да нè слуша.“

Сите девојки ги имаат покриено устите со дланките, а Сол сè уште го држи телефонот. Екранот е вклучен, веќе го внел бројот на Брза помош.

Јас ништо не правам. Низ главата ми прелетуваат снимки кои не сакам да ги гледам. Секогаш се појавуваат во страшни ситуации.

И тогаш чудната смеа наеднаш престанува. Свен трепнува со очите, го зема пенкалото и се наведнува над тетратката како ништо да не се случило. Како да нема претстава дека штотуку бил опседнат од дух.